

Wstęp

Studiując grę na saksofonie utwierdziłem się w przekonaniu, że jest to instrument o szerokim spektrum możliwości i zastosowań, postrzegany niejednokrotnie jako ikona współczesnego jazzu. Może być to zarówno pierwszoplanowy instrument danego projektu muzycznego, ale również jeden z instrumentów akompaniujących lub współtworzących większą sekcję instrumentalną np. big-bandu czy orkiestry. Wielkość formacji jazzowych jest cały czas tematem dynamicznym i stale rozwijającym się. Na kartach historii jazzu można zaobserwować przeróżne zespoły od rozbudowanych big-bandów, po duety czy projekty solowe. Ostatecznie, wszystko zależy od wizji twórczej kompozytora, który komponując dany utwór ma w wyobraźni konkretne jego brzmienie, formę, co pociąga za sobą instrumentację.

Instrumentarium, charakter brzmienia, sposób podejścia do improwizacji oraz rytmu, to najważniejsze z aspektów decydujących o jakości muzyki jazzowej i wpisaniu się w kontynuację jej tradycji.

Pracując nad doskonaleniem mojego brzmienia na saksofonie, artykulacji, rytmiki i pozostałych technik wykonawczych, zawsze brałem pod uwagę fakt, iż wybitny muzyk jazzowy to taki, który wyróżnia się spośród innych szczerym, nowatorskim, a przede wszystkim osobistym podejściem do wyrażania emocji w muzyce. Ponadto, według mojej opinii, artystą kompletnym staje się muzyk, który nie tylko doskonale sprawdza się w interpretowaniu tematów i improwizowanych partii na instrumencie, lecz także jest kompozytorem. Wybitny saksofonista i twórca jazzu Wayne Shorter¹, w rozmowie z Michelle Mercer² przeprowadzonej na potrzeby książki biograficznej *Footprints: The Life and Work of Wayne Shorter* stwierdził, że komponowanie to po prostu „improwizacja w zwolnionym tempie”. W pełni się z tym zgadzam.

Już od początku, kiedy zacząłem interesować się muzyką jazzową, najbardziej zafascynowała mnie jej rozległość. Wnikliwie przyglądając się historii najśłynniejszych formacji jazzowych uświadomiłem sobie jak wiele przeróżnych brzmień i form może przybierać ten kierunek muzyczny.

Rozważania, jakie zawiera moja rozprawa doktorska poświęcone będą zjawisku wzajemnego przenikania oraz rozwoju muzyki jazzowej i klasycznej na przykładzie formy

1 Wayne Shorter- ur. 26.08.1933, jeden z najwybitniejszych amerykańskich muzyków jazzowych, saksofonista, kompozytor i aranżer, wiele z jego utworów zaliczamy dziś do standardów jazzowych

2 Michelle Mercer- autorka książki *Footprints: The Life and Work of Wayne Shorter*

trio jazzowego i kwartetu smyczkowego. Kierunki te od wielu lat czerpią inspiracje od siebie nawzajem. Gdy w XX wieku rodził się jazz, niemożliwym byłby jego rozwój bez osiągnięć muzyki poważnej: instrumentów muzycznych, techniki instrumentalnej, a w późniejszym okresie harmonii i notacji muzycznej.

Jednakże, jazz nie był kierunkiem, który wyłącznie czerpał z dokonań wiodącej muzyki klasycznej. Często stawał się inspiracją dla wybitnych kompozytorów, twórców muzyki określanej mianem poważnej. Specyficzne podejście do rytmiki i improwizacji to cechy, które wywierały na nich motywujący wpływ.

Temat jest bardzo obszerny, sięga początku XX wieku i trwa do dnia dzisiejszego, dlatego chciałbym nieco zawęzić pole swoich badań. Przedstawię wzajemne relacje obu artystycznych kierunków na przykładzie połączenia klasycznego kwartetu smyczkowego oraz popularnego modelu zespołu jazzowego jakim jest trio: saksofon, kontrabas i perkusja. Jako saksofonista, bardziej skupię się na takich jazzowych grupach, w których to właśnie saksofon jest instrumentem wiodącym.

Podczas swoich rozważań opiszę zjawiska jakie zachodziły w muzyce jazzowej i klasycznej w XX i XXI wieku oraz postaram się uchwycić pierwsze zauważalne zderzenie się obu kierunków. Przedstawię te relacje zarówno od strony muzyki poważnej jak i jazzowej. W pracy zaprezentuję i opiszę rozwój jednej z kluczowych cech muzyki jazzowej jaką jest improwizacja. Postaram się pokazać ją również od strony muzyki poważnej. Ponadto, przytoczę postać Gunther'a Shuller'a, który jako pierwszy posłużył się pojęciem „trzeciego nurtu” dla opisanie syntezy jazzu i muzyki poważnej oraz głównych przedstawicieli wyżej wymienionej fuzji stylistycznej.

W następnej części pracy doktorskiej swą uwagę skupię na skomponowanych i nagranych przeze mnie utworach. Postaram się określić wpływ muzyki poważnej na improwizacje, które wykonują muzycy oraz wpływ tradycji muzyki jazzowej na aranżacje kwartetu smyczkowego.

W pracy posłużę się przykładem swojej płyty, która odpowiednio wpisuje się w temat moich badań. Materiał nagrany został przez trio jazzowe w połączeniu z kwartetem smyczkowym. W niektórych utworach gościnnie wystąpili wokalistka oraz pianista.

Lista utworów nagranych na płycie wygląda następująco:

1. *For D.*
2. *Robin*
3. *At home*
4. *The Teacher*
5. *One brother, One sister*
6. *The End*
7. *The Night*
8. *Together in Rush*

Wszystkie powyższe kompozycje są napisane i zaaranżowane przez autora tej dysertacji.

W nagraniu udział wzięli:

Kwartet smyczkowy:

Dawid Lubowicz- skrzypce I

Mateusz Smoczyński- skrzypce II

Michał Zaborski- altówka

Krzysztof Lenczowski- wiolonczela

Trio jazzowe:

Grzegorz Piasecki- kontrabas

Wojciech Buliński- perkusja

Tomasz Wendi- saksofon

Gościnnie:

Magdalena Zawartko- śpiew

Łukasz Damrych- fortepian.

Nagranie zarejestrowane zostało w lipcu 2016 roku w studio nagraniowym RecPublica w Lubrzy. Realizatorem był Łukasz Olejarczyk. Płyta wydana została przez wytwórnię SJRecords.